

Kurumsallaşma ve Denetim Konferansı

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda
Kurumsallařmayla İlgili Düzenlemeler

Ferruh Tunç

5 -9 Ekim, Antalya

YENİ TTK'DA KURUMSAL YÖNETİM ve E-KURUMSAL YÖNETİŞİM

Sayın Konuklar,

Konuşmamda, Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun kurumsallaşmaya ve kurumsal yönetim anlayışının oluşturulmasına ve elektronik kurumsal yönetişime yönelik getirdiği düzenlemeler sonucunda, iş ortamında ortaya çıkacak yeni koşulları açıklamaya çalışacağım. Bu amaçla, öncelikli olarak kısaca Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun (YTTK) ana çerçevesini vermenin, konunun anlaşılması açısından faydalı olacağını düşünmekteyim.

İlk olarak şunu ifade edebilirim ki; *Kurumsal Yönetim İlkeleri* açısından değerlendirildiğinde, Yeni TTK temel bir yasa niteliğindedir. Yani, Yeni TTK ile kurumsallaşma ve kurumsal yönetimin çerçevesi belirlenmiş olmaktadır. Bu açıdan yeni yasa, kurumsal yönetim ve kurumsallaşmanın hukuki temel bir metni olarak ortaya çıkmıştır diyebiliriz.

Yeni TTK'nın kurumsal yönetim açısından getirdiği en önemli düzenleme, düzenleyici ve denetleyici organların yetki alanlarının genişletilmesidir. Bunun sonucunda söz konusu kurumlara yeni işlevler yüklenecektir. Yeni TTK' nın kurumsal yönetim anlayışı, ABD'deki Sarbenes Oxley Yasası ile ilgili yeni yaklaşımlara dayanmaktadır. Bu yeni yaklaşımlar, Yeni TTK' nın temel gerekçesi olarak da belirtilmektedir¹.

Yeni TTK' nın, kurumsal yönetim ile ilgili bölümleri genel olarak Anglo Sakson Hukuk Sistemi çerçevesinde oluşturulan düzenlemelerdir. Bunun nedeni de, yasanın gerekçesinde belirtilen Cadbury Raporu'nun yasanın hazırlanmasında dikkate alınmış olmasıdır. Buna göre şunu söyleyebilirim ki; kurumsal yönetim açısından "teamüller" de bir hukuk kaynağı olacaktır. Bu nedenle şirketlerin kendi iç düzenlemeleri hukuki ihtilaflarda başvurulacak düzenlemeler olarak karşımıza çıkacaktır. Şirket yönetimlerinde görev tanımları ve görev dağılımlarının belirlenmesi ve yetkilendirmede sınırları oluşturan yönetmelikler, önemli bir hukuki kaynak ve kurallar haline gelecektir. Bu durum, hukukçularımız tarafından tartışılması gereken önemli bir konudur.

Konuşmamın bu kısmında, Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun *Kurumsal Yönetim İlkeleri* ile ilişkisini açıklamaya çalışacağım.

¹ Yeni TTK Genel Gerekçesi, s.11. <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>

Yeni TTK'nın genel gerekçesinin 89. paragrafında kurumsal yönetim anlayışının temeli olan dört önemli blok açıklanmıştır:

- 1 Şeffaflık
- 2 Adillik
- 3 Sorumluluk
- 4 Hesap verebilirlik

Bu dört blok aynı zamanda Yeni TTK'da kurumsal yönetim anlayışının ilgili maddelerinin temelini oluşturmaktadır.

Bu maddeleri biraz sonra açıklayacağım. Öncelikle belirttiğim bloklarla ilgili bazı bilgileri vermek zorundayım.

Şeffaflık, şirketlerin şeffaflığı çerçevesinde “bilgi toplumuna” dayalı olarak tanımlanmıştır. Buradaki önemli nokta, şirket tanımı kapsamında yer alan tüm unsurlar için bu tanımın geçerli olmasıdır. Şeffaflık, şirketlere ortak olarak yatırım yapacaklar için bir araç niteliğinde düşünülmüştür. Buna örnek olarak, anonim şirketlere getirilen internet sitesi zorunluluğu verilebilir. Âdillik bloğu, şirketlere yönelik sosyal sorumluluklar getiren önemli bir ilkedir. Bu ilkeyle “Eşit İşlem İlkesi” kabul edilmiş olmaktadır.

Bu yeniliklerin yanında Yeni TTK'nın, şirketlerin yönetim organlarının oluşumuna yönelik getirdiği yenilikler de vardır. Bu yenilikler, kurumsal yönetim anlayışının uygulanmasına dönük düzenlemelerdir. Yeni TTK' da, yönetim kurullarının iki gruptan oluşmasını zorunlu kılan bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu Alman Hukuku'nun sistemidir. Türk sisteminde ise yönetim kurulu aynı yetkilerle donatılmış üyelerden oluşmaktadır. Ancak, terhise (delegasyon) imkan tanıyan maddeler nedeniyle, yönetim kurullarının executive ve non-executive üyelerden teşekkül etmesi imkanı bulunmaktadır. *Kurumsal Yönetim İlkeleri' ne* uygun olarak, *Risklerin Erken Teşhisi ve Yönetimi Komitesi'nin* kurulması, payları borsada işlem gören şirketlerde zorunlu hâle getirilmiştir. Bunun dışında Atamalar Komitesi kurulmasına ilişkin bir yükümlülüğe Yeni TTK'da yer verilmemiştir. Bu komitelerden sadece genel gerekçede, *Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin* önerileri olarak söz edilmektedir. Fakat Yeni TTK'da bu komiteler zorunlu olarak öngörülmemiştir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu, anonim şirketlere, *Kurumsal Yönetim İlkeleri* temelinde yapılanmaları için zorunlu kurallar getirmektedir. Bu düzenlemelerin en önemlisi *Uluslararası Finansal Raporlama ve Türkiye Muhasebe Standartlarına Uyum* ile ilgili getirilen düzenlemelerdir. İlgili düzenlemeler *Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin* yasada yer alan hesap verebilirlik ve şeffaflık blokları ile de bağlantılıdır. Bu kapsamda, KOBİ'lere yönelik geliştirilen

Muhasebe Standartları, söz konusu bloklar çerçevesinde *Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin* küçük ve orta boy işletmeler tarafından da uygulanması yönünde bir zorunluluk olmaktadır. Mevcut kanundaki "murakıplık kurumu" zorunlu olmaktan çıkarılmış, bunun yerine kuruluşun, sermaye artırımının, yeniden yapılanmanın veya benzer önemli işlemlerin özel bir denetçi ile denetlenmesi öngörülmüştür. Bunun dışında, sermaye şirketlerinin UFRS ile uyumlu TMS'na göre düzenlenmiş finansal tablolar ile yönetim kurulu faaliyet raporunun bağımsız denetçilerle denetlenmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Yeni TTK' da, *Kurumsal Yönetim İlkeleri*, anonim şirketlerin kurumsal yapısını belirleyen düzenlemeler içinde yer almaktadır. Bu açıdan, Yeni TTK' nın ikinci kitabı, dördüncü kısmında yer alan "Anonim Şirketler" başlığı altındaki maddeler dolaylı veya doğrudan *Kurumsal Yönetim İlkeleriyle* ilişkili olmaktadır. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 329. maddesinde anonim şirket tanımlanmıştır. Mevcut TTK' da da yer alan klasik hükümlerden biri olan 331. madde ile geniş bir faaliyet alanına sahip olacak anonim şirket yapısı ifade edilmiştir. Yani, söz konusu şirketlerin faaliyet gösterecekleri alanların tanımlanmasına yönelik kısıt kaldırılmıştır. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda "*sermaye*" kelimesi esas sermaye sistemini kabul edecek şirketler için sermayesini, kayıtlı sermaye sisteminde çıkarılmış sermayeye karşılık gelecek biçimde tanımlamıştır. 332. madde, anonim şirketlerin sermaye yapısı konusundaki koşullarını belirleyen bir düzenlemedir. Bu maddede sermaye kavramı halka açık ve açık olmayan şirketler için ayrı tanımlanmıştır. Kanunun önemli bir yoruma açık kısmı, asgarî sermaye tutarını belirleyen maddesindedir. Bu maddenin açık olmayan en önemli yönü, kayıtlı sermaye yönteminin bir sermaye artırım aracı olarak kabul edilerek, bir sermaye sistemi olarak benimsenmiş olmasıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, şirketlerin esas sözleşmelerinde kayıtlı sermaye yöntemini bir sermaye artırım yöntemi olarak kullanıp kullanamayacakları, yönetmelikle düzenlenecektir. 332. maddenin 2. fıkrasında ise, Esas Sermaye Sistemi yanında, Sermaye Piyasası Kanunu'nda halka açık anonim şirketler için kabul edilmiş olan Kayıtlı Sermaye Sistemi'nin halka açık olmayan anonim şirketler de kabul edilmesine imkan tanıyan bir düzenlemeye yer verilmiştir. Bu nedenle, Kayıtlı Sermaye Sistemi'nde, Sermaye Piyasası Kanunu ile paralel olarak "başlangıç sermayesi" ve "çıkartılmış sermaye" tanımları yapılmıştır. Üçüncü fıkrada ise, halka açık olmayan şirketlerin, gerekli olan koşullarını kaybettiklerinde, kayıtlı sermaye sisteminden çıkışlarının şartları belirlenmiştir.

Şeffaflık İlkesi çerçevesinde Yeni TTK'da ayrıca; şirket kuruluşlarında, kuruculardan kuruluşla ilgili işlemlere ilişkin bir yazılı beyan istenmekte ve bu beyanın ticaret sicil dosyasına konularak, herkes tarafından incelenmesine imkan sağlanmaktadır. Pay sahibine; kamuyu aydınlatma, kurumsal denetim ve hesap verme ilkelerine göre düzenlenmiş bulunan kapsamlı bir bilgi alma ve inceleme hakkı tanınmıştır. Pay sahibinin özel denetim isteme hakkı yeniden düzenlenmiş ve genel kuruldan özel denetçi tayini talep hakkı her pay sahibine tanınmıştır.

Yönetim kuruluna, yıllık faaliyet raporu yanında, ayrıca kurumsal yönetim açıklamasını düzenlemesi ve genel kurula sunması görevi getirilmiştir.

Yeni TTK'nın 357. maddesi ile *Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden* âdillik bloğu uygulamaya geçirilmiştir. Bu madde ile şirketlerin organlarına öznel veya keyfî kararlarla uygulama yapmalarına bir yasal sınır getirilmektedir. Böylece, bu maddeyle şirketlerin esas sözleşmelerindeki hükümlerin eşit bir şekilde uygulanması sağlanabilecektir. Âdillik ilkesinin TTK ile uygulamaya geçirilecek diğer önemli bir maddesi de, pay sahiplerine şirketten borçlanma yasağı getiren 358. maddedir. Bu madde, düzenleme olarak hukuk sistemimizde yenidir. Böylece söz konusu şirketle iş yapan diğer şirketler ve pay sahiplerinin diğer ortağı veya sahip olduğu şirketlerin iş ilişkilerinde “eşitlik” temel kural olarak kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra yönetim kurulu üyeleri ve onlarla bağlantılı kişilerin de şirkete borçlanamayacakları ve şirketin bu kişiler için kefalet, garanti ve teminat veremeyeceği, sorumluluk yüklenemeyeceği, bunların borçlarını devralamayacağına ilişkin 395. maddeyi de dikkate almak gerekmektedir.

Şirketlerin kurumsal yapısı içinde temel organ “*Yasada Yönetim Kurulu*” olarak belirtilmektedir. Yeni TTK, yönetim kurulunun tek üyeden oluşabileceği gibi modern bir yaklaşımı benimsemiştir. Bu yaklaşım; söz konusu şirketlerde uzman komite veya kurulların kurulması gerekliliği ile yeni bir kurumsallaşma sürecini ortaya çıkaracaktır. Yaklaşım, kanunda 359. madde ile yer almaktadır. Bu maddenin *Kurumsal Yönetim İlkeleri* ile doğrudan ilişkisi, 1527. maddedeki elektronik ortamda yönetim kurulunun toplanabileceği yönündeki; SPK'nın halka açık şirketler için başlattığı uygulamanın bütün şirketlere bir imkân olarak getirilmesidir.

Yeni TTK'nın, 375. maddesi de yenidir. Bu madde, yönetim kurullarının devredilemez yetkilerini tanımlamaktadır. Bu madde ile, şirketlerin iç yönetmeliklerde yapılacak görev tanımlarının yönetim kuruluna ait olduğu açıkça belirtilmiştir. Ayrıca, 375. madde, şeffaflık ve hesap verebilirlik bloğunun uygulamasıyla ilgili bir maddedir. Bu madde ile şirketlerin yönetim şeması bir yasal zorunluluk çerçevesinde oluşturulmak zorundadır. Bunun dışında 375. maddenin C fıkrası, iç denetim biriminin oluşturulmasına yönelik bir düzenlemedir.

Yeni TTK'da ayrıca anonim şirketlerde temettü avansına imkan tanıyan bir düzenlemeye yer verilmiştir. Anonim şirketlerde pay devrini sınırlandırma imkanı kısıtlanmıştır. Yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin genel kurula katılmaları zorunluluğu getirilerek, *Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden* biri olan “hesap verebilirlik” yönünde bir adım daha atılmıştır. *Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden* biri olan “Hakkaniyet (dürüstlük)” ilkesi bağlamında genel kurul kararları ile yönetim kurul kararlarının geçersizliğine ilişkin yeni düzenlemeler yapılmış; yeni azınlık hakları yaratılmış,

bu bağlamda haklı nedenlerin varlığı halinde pay sahibi tarafından şirketin feshinin mahkemeden talep edilebilmesine imkan sağlanmıştır.

Yeni TTK'da "Bilgi Toplumu Hizmetleri" başlığı altında düzenlenen "Elektronik Kurumsal Yönetişim İlkeleri" ile, pay sahiplerinin genel kurula katılma ve oy kullanma haklarını kolaylaştırıcı bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda, örneğin; pay sahibinin genel kurulda temsil edilmesi imkanı genişletilmiş, küçük pay sahiplerinin yönetim kuruluna üye seçmelerine imkan sağlayan birikimli oy kullanma (cumulative voting) ve genel kurullar başta olmak üzere tüm şirket toplantılarının tamamen elektronik olarak yapılması mümkün kılınmış, hatta pay senetleri borsada işlem gören şirketlere elektronik genel kurul imkanını pay sahiplerine sunma zorunluluğu getirilmiştir.

E-Genel Kurul olanağı ve internet sitesi dışında, şirketlerin tüm yaşam döngülerinde güvenli elektronik imza ve zaman damgasını kullanmaları öngörülmüş, bu sayede "dijital şirket"e doğru önemli bir adım atılmıştır. YTTK md. 1525/f.2'nin atfına istinaden, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından hazırlanan 25 Ağustos 2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "Kayıtlı e-posta Yönetmelik ve Tebliği" ile elektronik ortamda ihtar, ihbar, sözleşme yapma, sözleşmeden dönme, sözleşme feshi, fatura, elektronik gönderme ve saklama sözleşmeleri ile elektronik ortamda tebligat yapma olanakları sağlanmış olmaktadır. Normal e-posta yoluyla yapılan haberleşmenin, güvenilir üçüncü taraflar (kayıtlı e-posta hizmet sağlayıcılar) üzerinden gerçekleştirildiği ve iletişim tüm aşamalarının delil oluşturması amacıyla kaydedildiği yeni bir iletişim sistemi alt yapısıdır. Ticari defterlerin elektronik ortamda tutulması, şirkete ilişkin her türlü belgenin elektronik ortamda arşivlenmesi, sayısal muhasebe sistemleri, elektronik ticaret sicili (MERSİS-Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Merkezi Sicil ve Kayıt Projesi) uygulamaları ticari hayatımıza girmiş olmaktadır.

Sayın konuklar, bu maddelerle özellikle vermeye çalıştığım, anonim şirket yapısı altındaki kurumsallaşmanın çok farklı olacağına görülmesini sağlamaktır. Bununla birlikte, Yeni TTK'da, *Kurumsal Yönetişim İlkeleri'nin* öncelikli olarak halka açık ve hisse senetleri İMKB' de işlem gören şirketler için de öngörüldüğünü belirtmeliyim. Bununla ilgili düzenleme ise 378. maddedir.

Yeni TTK'nın, 378. maddesinde belirtilen şirketler için, yasanın 375. maddesinin (c) bendinde, *Denetim Komitesi* yanında diğer bir iç kontrol mekanizmasının kurulması konusunda da bir düzenleme yapılmıştır. Bu komitenin *Denetim Komitesi'nden* farkı, şirketleri ilgilendiren risklerin öngörülmesine yönelik bir organ olmasıdır. Kanunda denetim kavramı, risklerin öngörülmesine yönelik olup, gelecekte ortaya çıkacak sonuçlarla ilgili olarak düşünülmüştür.

Bu açıdan kanunda örtülü olarak yönetilebilir bir risk tanımlaması yapılmaktadır. Burada amaç, yönetim organlarını olası risklere karşı uyarmak ve gerekli kararların önceden alınmasını sağlamaktır. Bundan dolayı, riskin yönetimi ile ilgili komitenin sorumluluğu artmıştır. Bu durum Yeni erken uyarı sistemine özel önem verdiğini de göstermektedir. Bu nedenle de denetçilere özel olarak yeni görevler getirmektedir. Bununla ilgili düzenleme, Yeni TTK'nın 398. maddesinin ikinci ve dördüncü, 402. maddesinin son ve 403. maddenin ikinci fıkrasıyla yapılmıştır.

Şirketlerin karşı karşıya kalabileceği tehlikelerin tespitine yönelik olarak kurulacak *Tehlikelerin Erken Teşhisi Komitesi*, doğrudan Yönetim Kurulu Üyeleri'nin içinden görevlendirilmeler yoluyla yapılabileceği gibi, üçüncü kişilerden de oluşturulmasına yönelik kolaylıklar sağlanmıştır. Risk Komitesi'nin Yönetim Kurulu Üyelerinden oluşması durumunda, "Şirket Yönetim Kurulu Üst Düzey Yönetim ve bunun dışındakiler" olarak ikiye ayrılırlar. *Tehlikelerin Erken Teşhisi Komitesi*'nin iki ayda bir Yönetim Kurulu'na kanunda öngörülen hedeflere göre rapor vermesi gerekmektedir. Kanunda *Tehlikelerin Erken Teşhisi Komitesi* ayrıca bir iç denetim komitesinin görevlerini de yüklemektedir. Bununla birlikte, *Kanunda Kurumsal Yönetim İlkeleri*'ne dayanarak kurulması gereken "*Atamalar Komitesi*" ile "*Ücretler-Finansal Haklar-Menfaatler Komitesi*"nin oluşturulmasına yönelik düzenlemeler SPK'nın yetkisine bırakılmıştır.

Buraya kadar yapılan açıklamaların sonucunda şunu ifade edebilirim ki; Yeni TTK'nın açıklamaya çalıştığım üçüncü bölümündeki denetleme başlığı ile ilgili tüm maddeler *Kurumsal Yönetim İlkeleri*'nin şeffaflık ve hesap verebilirlik bloğu çerçevesinde değerlendirilmelidir. Yasada dolaylı olarak *Kurumsal Yönetim İlkeleri* ile ilişkili olan 408. maddedir. Bu maddenin yürürlükten kalkacak kanun ile arasındaki en önemli farklılık, C fıkrasıdır. "Kanunda öngörülen istisnalar dışında denetçinin ve işlem denetçilerinin seçimi ile görevden alınmaları" nı açıklayan bu madde, genel kurulun devredilemez bir görevi olarak tanımlanmıştır.

Yeni TTK tasarısının 1524. maddesi, *Kurumsal Yönetim İlkeleri* ile ilgili en önemli düzenlemedir. Bu madde ile şeffaflığın en üst düzeyde sağlanması amaçlanmıştır. Bu madde, *Kurumsal Yönetim İlkeleri*'nin şeffaflık bloğunun ileri düzeyde uygulamaya sokulması olarak düşünülmelidir. Bu madde, sermayenin tabana yayılması ve sermaye piyasalarının gelişmesi ile ilgili bilgiye ulaşılmasında da kolaylıklar sağlayacaktır.

Bize ulaşınız

Ferruh Tunç

KPMG Türkiye Başkanı & Kıdemli Ortak

Tel: 00 90 212 317 74 00 Ext: 449

Fax: 00 90 212 317 73 00

www.kpmg.com.tr

© 2011 Akis Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş., KPMG International Cooperative'in üyesi bir Türk şirkettir. KPMG adı ve KPMG logosu KPMG International Cooperative'in tescilli ticari markalarıdır. Türkiye'de basılmıştır.

Bu dökümanda yer alan bilgiler genel içeriklidir ve herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin özel durumuna hitap etmemektedir. Sürekli güncel ve doğru bilgi sunumuna özen gösterilmesine karşın bu bilgiler her zaman her durumda doğru olmayabilir. Hiç kimse özel durumuna uygun bir uzman görüşü almaksızın, bu dökümanda yer alan bilgilere dayanarak hareket etmemelidir. KPMG International Cooperative bir İsviçre kuruluşudur. KPMG bağımsız şirketler ağının üye firmaları KPMG International Cooperative'e bağlıdır. KPMG International Cooperative müşterilerine herhangi bir hizmet sunmamaktadır. Hiç bir üye firmanın KPMG International Cooperative'e veya bir başka üye firmayı üçüncü şahıslar ile karşı karşıya getirecek zorlayıcı yada bağlayıcı hiçbir yetkisi yoktur.